

Starší lidé v nouzových situacích – identifikace a snižování rizik

**HelpAge
International**

age helps

Dominika Kronsteinerová

Tato publikace systematicky rozebírá hlavní rizika (definovaná jako potenciální nepříznivé důsledky krize), kterým jsou starší lidé v krizových situacích vystaveni. Je určena humanitárním pracovníkům a manažerům krizových situací, již se podílejí na přípravě a realizaci programů pro mimořádné situace. U každého rizika jsou v rámci „klíčových akcí“ uvedena také jednoduchá opatření. Ta lze přijmout v rámci standardních programových a finančních parametrů humanitárních organizací s cílem snížit rizika pro starší osoby v mimořádných situacích. Na konci publikace jsou uvedeny odkazy na důležité odborné zdroje pro další studium.

Předmluva k českému vydání publikace HelpAge International

Starší lidé v krizích – identifikace a snižování rizik

Česká populace stárne. Podle statistických údajů by měl vrchol současného demografického vývoje nastat už mezi roky 2050 a 2060, kdy bude předpokládán podíl seniorů ve věku 65 let a více tvořit 30 procent populace. Souběžná bezprecedentní celospolečenská změna – klimatická krize – s sebou nese specifická rizika, která na seniory a seniorky, jejich zdraví a kvalitu života dopadají obzvláště tíživě.

Rádi bychom proto české čtenářské obci představili dokument „*Starší lidé v krizích – identifikace a snižování rizik*“ vytvořený organizací HelpAge International. Tato příručka je určena zejména humanitárním pracovníkům a krizovým manažerům, ale těžit z ní mohou i pracovníci integrovaného záchranného systému a další lidé, kteří se v rámci své praxe setkávají se seniory a seniorkami. Příručka pojednává o rizicích, kterým jsou senioři v krizových situacích vystaveni, a nabízí klíčová opatření, která mají za cíl snížit jejich dopady zejména na křehkou část seniorské populace.

HelpAge International je sekretariátem celosvětové sítě organizací, které prosazují právo všech starších lidí na důstojný, zdravý a bezpečný život. Je také vydavatelem řady tematických publikací, které lze zdarma získat na: <https://www.helpage.org/emergency-guidelines> (v angličtině).

Příručka vychází s laskavým svolením HelpAge International.

Překlad této publikace vznikl v rámci projektu NPO „Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik“, č. LX22NPO5101, financovaného Evropskou unií – Next Generation EU (MŠMT, NPO: EXCELES).

Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik (SYRI) je vědecké konsorcium Masarykovy univerzity, Univerzity Karlovy a ústavů Akademie věd ČR.

<https://www.syri.cz/>

Obecné obavy

Prohloubení již existující marginalizace a vyloučení

Směřování k tržní ekonomice ve stále více společnostech po celém světě spolu s úpadkem tradičních sociálních a kulturních hodnot vede k tomu, že starší lidé jsou rodinou, komunitou i celou společností odsouváni na okraj a někdy i zcela opuštěni.

V rozporu s obecným přesvědčením se o starší lidi ne vždy stará rodina a komunita: tyto diskriminační vzorce mohou být ve skutečnosti zdůrazněny snahou o přežití v humanitárních krizích. Pokud jsou starší lidé vyloučeni svými vlastními komunitami a rodinami, mohou se dostat do izolace a nemusí vědět, že je jim k dispozici humanitární pomoc.

Před krizí zkontrolujte připravenost komunity, což zahrnuje identifikaci osaměle žijících starších osob, plánování činností pro případ nouze a zajištění mobility a adaptačních pomůcek.

Po skončení krize zajistěte, aby informace o dopadech, humanitární pomoci a službách byly přístupné starším lidem (s ohledem na případné sluchové nebo zrakové postižení) a aby byly sdělovány způsobem a v jazyce, kterému rozumí.

Zajistěte, aby starší lidé měli k dispozici odpovídající doklady, které jim umožní identifikovat se u humanitárních i státem poskytovaných sociálních služeb.

Neviditelnost pro humanitární subjekty

Starší osoby lze v zásadě považovat za zranitelnou skupinu. Avšak v praxi:

- o nich často nejsou shromažďovány údaje;
- humanitární programy nejsou přizpůsobeny jejich specifickým potřebám;
- při plánování a provádění humanitárních operací se s nimi konzultuje jen minimálně;
- jejich schopnost aktivně se podílet na znovuobnově je ignorována.

Shromážděte data o monitoringu, hodnocení a registraci, rozdělená podle věku a pohlaví, včetně věkových skupin 60–69 let, 70–79 let a 80+.

Zdokumentujte specifické potřeby starších lidí – kdo žije sám; pečuje o děti; je vázán na domácí péči atd.

Provedte klíčová opatření uvedená v částech tohoto dokumentu věnovaných jednotlivým odvětvím, abyste přizpůsobili humanitární programy.

Podpořte vytvoření výborů pro seniory, které jsou osvědčeným způsobem, jak zajistit, aby byly hlasy starých lidí slyšet.

Identifikujte starší lidi jako klíčové zdroje.

Ochrana

Nemožnost opustit domov, i když člověk chce

Starší lidé mohou zůstat opuštěni, když jsou rodiny vysídleny v důsledku konfliktů nebo přírodních katastrof – buď protože nechtějí nebo nemohou cestovat, nebo mají za úkol hlídat rodinný majetek apod. Zůstávají bez přístupu ke službám a mohou se stát terčem ozbrojených skupin (včetně bezpečnostních složek), zlodějů, mafiánů nebo těch, kteří se chtějí pomstít. Ale také jsou ohroženi možnými sekundárními dopady přírodní katastrofy, pokud nadále zůstávají na stejném místě. Mnoho starších lidí, kterým hrozí, že budou opuštěni a izolováni, se nemá v případě mimořádných událostí na koho obrátit.

Zvažte následující:

- spolupráce s úřady s cílem umožnit přístup nejzranitelnějším osobám, které zůstaly v pozadí;
- pomoc při přepravě a pohybu nejzranitelnějších osob;
- podpora při vyhledávání rodin a znovushledání starších osob;
- věnovat se starším lidem, kteří přicházejí sami nebo s dětmi, ve střediscích přijímajících vysídlené osoby;
- zaměřit se více na oblasti, které jsou dostupné, ale zůstávají mimo hlavní centra vysídlení, a tábory, kde se pravděpodobně nacházejí starší lidé;
- začlenit, zapojit a upřednostnit starší lidi do evakuačních plánů, plánů připravenosti a plánů a činností v oblasti snižování rizika katastrof před krizemi.

Nemožnost opustit uprchlický tábor, i když člověk chce

Rodiny mohou při návratu nechat starší lidi v uprchlickém táboře – buď protože nechtějí nebo nemohou cestovat, nebo protože rodina čelí nejisté budoucnosti, pokud jde o přístřeší a živobytí.

Zvažte následující:

- sledovat proces návratu, identifikovat starší osoby, které se nedokážou vrátit nebo mají s návratem problémy;
- poskytnout starším lidem komplexní balíček pro návrat;
- vybudovat v návratové oblasti přístřeší pro osamělé starší osoby a osoby bez rodinného zázemí;
- poskytovat podporu v oblasti jídla a pití / živobytí, zejména starším lidem pečujícím o děti.
- zajistit dopravu;
- pomáhat komunitám s reintegrací starších lidí.

Odloučení od rodiny nebo komunity

Izolace je pravděpodobně nejdůležitějším faktorem pro zranitelnost. Starší lidé zjišťují, že problémy, kterým čelí, jsou umocněny roztržitostí a rozpadem jejich rodin a komunit. To může zahrnovat ztrátu podpůrných mechanismů, na které se spoléhali. U starších žen je větší pravděpodobnost, že ovdoví, a menší pravděpodobnost, že se znovu vdají.

Zapojte starší osoby do sjednocování a vyhledávání rodin.

Vyškolte komunitní pracovníky, aby dokázali identifikovat izolované starší lidi.

Začněte do programů domácí péči.

Být obětí zneužívání

Neprověřené předpoklady o péči a úctě ke starším lidem spolu s nedostatkem konzultací vytvářejí prostředí, v němž zůstávají závažné druhy zneužívání, jako je znásilnění, genderově orientované násilí, prostituce, krádeže a věznění starších lidí, nepovšimnuty a nezpochybněny.

Zapojte starší ženy do programů prevence a obrany při genderově orientovaném násilí.

Uvědomte si, že starší ženy mohou být jak oběťmi zneužívání (sexuálního, fyzického a duševního), tak i pachatelkami (ženská obřízka).

Péče o děti

Mnoho starších lidí, pokud tak nečinili již před krizí, se ocitlo v situaci, kdy se starají o mladé nezaopatřené děti, jejichž rodiče jsou nezvěstní. Ti, kteří se starali již dříve, se najednou mohou ocitnout v situaci, kdy se musí postarat o mnohem více osob.

Identifikujte starší pečující osoby při registrování, a to zejména starší vdovy / samoživitele.

Zajistěte, aby programy na ochranu dětí uznávaly úlohu starších pečovatelů a aby byla poskytována podpora jim i dětem.

Zajistěte, aby informace o ochraně dětí a službách pro děti byly předávány starším pečovatelům.

Konzultujte se staršími pečovateli jejich prioritní potřeby a problémy v péči o malé děti po krizi.

Ignorování práv na bydlení, pozemky a nemovitosti

V krizové situaci se už tak obtížná otázka práv na bydlení může stát neřešitelnou, pokud je držitelem práv starší osoba. Starší vdovy se pravidelně stávají oběťmi diskriminace a vyloučení v důsledku převládajících tradičních názorů, společenských norem a přijatých kulturních zvyklostí. Starší lidé mohou postrádat právní dokumentaci, která by prokázala vlastnictví pozemků a majetku.

Poskytněte starším lidem právní a administrativní podporu při získávání dokumentů, které mohly být ztraceny během krize, a při opětovném získávání vlastnictví pozemků nebo nemovitostí. Pokud jsou tyto služby již k dispozici mladším lidem, zajistěte, aby byly zahrnuty i starší osoby.

Vyloučení ze společných přístřešků

V některých případech, například při cyklonu, může vyloučení ze společných úkrytů představovat přímé ohrožení života.

Zajistěte, aby byly potřeby starších osob zohledněny v evakuačních plánech.

Potraviny

Nebýt zaregistrován pro distribuci potravin

Pokud registrace příjemců pro rozdělování potravin nemá systematický proces oslovování, starší lidé mohou být snadno vyloučeni, protože se místo nich registrují jiné, mobilnější skupiny obyvatel.

Zajistěte, aby údaje shromážděné při registraci byly rozděleny podle pohlaví a věku, včetně alespoň jedné kategorie „starší lidé, 60+“. Pokud je to možné, porovnejte tyto údaje s celkovým sčítáním obyvatelstva, které je příjemcem podpory, a hledejte nesrovnalosti.

Využívejte terénní programy (např. komunitní zdravotnictví, domácí péče) k oslovení neregistrovaných starších lidí a jejich následné registraci.

Potíže s dosažením místa distribuce potravin nebo obchodu

Starší lidé mají ztížený přístup k centralizovaným místům pomoci a poskytování služeb, protože jsou od nich vzdáleni, špatně se pohybují nebo jsou uzavřeni ve svých domovech, aby hlídali majetek, pečovali o závislé osoby nebo mají zdravotní problémy.

Distribuci provádějte na fyzicky dostupných místech – například v centru města na rovině.

Podporujte starší osoby s omezenou pohyblivostí, aby se k distribuci mohly dostat.

Potíže na výdejním místě distribuce potravin

Pokud je pro získání potravinové dávky nutné stát dlouhou dobu ve frontě, v horku/na dešti bez přístřeší, vody atd., což se často stává, a pokud neexistují oddělené fronty pro osoby starší či s omezenou schopností pohybu, mohou tyto skupiny distribuci zcela přehlédat.

Zřídte samostatnou frontu distribuce potravin pro starší osoby a osoby se zdravotním postižením.

Potíže s přepravou potravin domů

Příděly suchých potravin se na výdejních místech obvykle vydávají ve velkém, může jít o zásobu až na čtyři týdny. Pro jednu osobu to znamená náklad o hmotnosti několika desítek kilogramů, který může být pro starší, slabší nebo pohybově omezené osoby obtížné nebo nemožné přepravit.

Zaveďte systém sběru potravin pomocí prostředníka, kdy mladší příbuzní nebo sousedé sbírají potraviny jménem starší osoby. Informace o osobě zmocněnce lze sdělit buď na registrační kartě, nebo u distribuční agentury, aby bylo zajištěno, že zmocněnec bude mít přístup k distribuci, a aby se zabránilo podvodnému vybírání pomoci.

Zajistěte doručení do domu pro nejzranitelnější starší osoby.

Nestejný podíl jídla v rodině

I když se potraviny dostanou do domácnosti, mohou být různými členy rodiny konzumovány různě. Starší lidé mají také tendenci dělit se o své přídělky, zejména s muži v čele domácnosti a dětmi.

Zaveďte domácí návštěvy, které by kontrolovaly, zda příjem potravy starších osob odpovídá jejich výživovým a kalorickým potřebám.

Zvažte distribuci teplého jídla pro starší lidi. Nezmění to kulturní očekávání ohledně distribuce jídla, ale poskytování teplého jídla je zaručeným způsobem, jak zajistit, aby starší osoba dostávala alespoň jedno jídlo denně.

Nevhodné jídlo

Starší lidé nemusí být schopni sníst některé přídělky potravin, protože mají málo zubů, nedokážou potravinu strávit, předtím danou potravinu nejedli nebo nemají na čem jídlo uvařit.

Kromě toho obsah potravinových dávek obvykle nezohledňuje poměr bílkovin a mikroživin, které starší lidé potřebují.

Zasazujte se o to, aby Světový potravinový program a další nouzové dávky jídla obsahovaly potraviny, které se lépe žvýkají a jsou vhodné pro starší lidi.

Zajistěte, aby přídělky potravin odpovídaly kulturním a regionálním podmínkám.

Poskytněte soupravy na vaření a spotřebič jako doplněk k distribuci potravin.

Nepotravinářské zboží

Nedostatek teplého oblečení / přikrývek

Starší lidé mohou mít problémy s krevním oběhem, které jim ztěžují zvládnání nebo snášení nízkých teplot. V porovnání s ostatními dospělými mohou potřebovat další vrstvy oblečení nebo přikrývky.

Poskytněte starším lidem dvojité sady přikrývek a oblečení.

Nemít kulturně přijatelné oblečení

Kulturní přijatelnost oděvu dodávaného v nouzových situacích bude pravděpodobně problém zejména pro starší ženy, pro které může být nemožné vzdát se tradičních forem oblékání.

Zajistěte, aby balíčky pro starší osoby zahrnovaly tradiční formy oděvů.

Zaveďte systém distribuce, který by zahrnoval doručování skrze prostředníka, aby byla chráněna důstojnost starších žen.

Nezařazení do distribučních seznamů

Pokud registrace příjemců pro distribuci nepotravinářského zboží nezahrnuje systematický proces oslovování, mohou být starší lidé snadno vyloučeni, protože jsou registrovány jiné, mobilnější skupiny obyvatelstva. Agentury pak a) mají dojem, že zaregistrovaly všechny, a b) předpokládají, že starší lidé využijí balíčky poskytnuté jejich rodinám.

Zajistěte, aby údaje shromážděné během procesu registrace byly rozděleny podle pohlaví a věku, včetně věkových skupin 60–69 let, 70–79 let a 80+. Pokud je to možné, porovnejte tyto údaje s celkovým sčítáním obyvatelstva, které je příjemcem podpory, a hledejte nesrovnalosti.

Využívejte terénní programy (např. komunitní zdravotnictví, domácí péče) k oslovení neregistrovaných starších lidí a jejich následné registraci.

Úkryt

Rodina automaticky neposkytuje přístřeší

Starší lidé, jejichž rodina přišla o střechu nad hlavou, si často musí najít přístřeší sami, protože mladší členové rodiny mohou řešit nejprve své vlastní potřeby.

Na jedné straně zajistěte, aby projekty dočasného i trvalého přístřeší zohledňovaly starší lidi jako jednotlivé domácnosti. Na druhé straně se snažte zabránit roztržitosti vícegeneračních domácností.

Nepřístupný přístřešek

Dočasné nebo obnovené přístřeší, které poskytují humanitární organizace, může být pro osoby se sníženou pohyblivostí nedostupné. Při navrhování a výstavbě obydlí se často ignorují jednoduché věci, jako jsou nájezdy, madla a osvětlení. Dokonce i vstupní dveře do domu mohou být příliš úzké nebo obtížně otevíratelné.

Začněte do dočasných přístřešků, toalet a obydlí, která se opravují nebo budují, pomocné prvky, včetně nájezdových ramp, madel, a osvětlení, a to podle mezinárodních pokynů pro přístupnost.

Zajistěte dostatečný prostor pro důstojné použití „asistence“ pro osoby, které potřebují pomoc při použití toalety.

Spaní na studeném, tvrdém nebo vlhkém povrchu

Chronické, ale zvládnutelné problémy s klouby se najednou stávají akutními a velmi vyčerpávajícími.

Uvědomte si, že pohyblivost lidí s věkem klesá, a přizpůsobte tomu obydlí. Například v táborech nebo dočasných přístřešcích může být pro zdraví starších lidí spaní na matraci podstatným přínosem. Pro starší lidi je vstávání a uléhání na vyvýšené posteli snazší.

Poskytujte matrace jako součást nepotravinářských balíčků.

Nedostatečné oddělení mužů a žen

Přístřešky nenabízejí oddělení podle pohlaví, což zvyšuje pravděpodobnost, že je starší neprovdané ženy kvůli kulturním zákazům nevyužijí.

Zajistěte, aby tam, kde jsou rodiny přemístěny do dočasných přístřešků, existovaly genderově oddělené komunitní přístřešky pro osoby, které jsou odkázány samy na sebe.

Být ve skupině s neznámými lidmi

Například pro doplnění počtu osob potřebných pro získání přístřeší nebo pro přidělení zásob mohou být ve skupině cizí lidé. Může to vést k problémům s vyloučením a zneužíváním, protože větší skupina odmítne nebo nesnese přítomnost starší osoby.

Zeptejte se na preference starších lidí, pokud jde o umístění ve společných dočasných přístřeších.

Hygiena

Nezařazení do systémů distribuce vody

Hrozí riziko, že starší lidé budou při navrhování a výstavbě systémů rozvodu vody ignorováni.

Zajistěte, aby údaje shromážděné během procesu registrace byly rozděleny podle pohlaví a věku, včetně alespoň jedné kategorie „starší lidé, 60+“. Pokud je to možné, porovnejte tyto údaje s celkovým sčítáním obyvatelstva, které je příjemcem podpory, a hledejte nesrovnalosti.

Zajistěte zastoupení starších osob ve výborech pro vodu.

Potíže s přístupem k distribučním místům, studnám nebo zdrojům vody

Starší lidé mají fyzicky obtížný přístup k místům distribuce vody.

Vytvořte komunitní systémy dodávek vody, které zajistí, že lidé v domácnostech budou denně zásobováni pitnou vodou.

Spolupracujte se subjekty poskytujícími úpravy střech tak, aby bylo možné zachytávat dešťové srážky do nádob na vodu pro mytí a zavlažování malých kuchyňských zahrádek.

Potíže s dopravou vody domů

Typický kanystr, který se distribuuje v rámci nepotravinářských balíčků v humanitárních operacích, má 20 litrů, což znamená, že váží 20 kg a většina starších lidí ho neunesou.

Rozdejte starším lidem, kteří by neunesli vodu ve 20litrových kanystrech, menší kanystry – ideálně o objemu maximálně 5 litrů.

Zvažte systém dodávek pomocí prostředníka, jenž by umožnil dostatek vody těm, kteří si ji nemohou donést domů.

Riziko

Vysvětlivky

Klíčové akce

Obtížný přístup k hygienickým zařízením

Starší lidé mají fyzicky obtížný přístup k toaletám a dalším hygienickým zařízením.

V táborech při stavbě nových přístřešků nebo revitalizaci poškozených dbejte na to, aby byly toalety budovány v těsné blízkosti starších osob. V kolektivních centrech a táborech dbejte na to, aby starším lidem byla přidělena místa v blízkosti zdrojů vody a toalet.

Zajistěte, aby cesta k hygienickým zařízením byla označena provázkem pro osoby se zrakovým postižením a aby byla rovná a hladká pro usnadnění přístupu osobám s pohybovými problémy nebo osobám na invalidním vozíku.

Potíže s používáním hygienických zařízení

Toalety a další hygienická zařízení, které poskytují humanitární subjekty (včetně vlády), mohou být pro osoby s omezenou schopností pohybu nedostupné. Při navrhování a výstavbě se často ignorují jednoduché věci, jako jsou nájezdy, madla a osvětlení. Dokonce i vstupní dveře do hygienických zařízení mohou být příliš úzké nebo obtížně otevíratelné.

Do dočasných přístřešků a toalet a do opravovaných nebo budovaných obydlí a hygienických zařízení začleňte pomocné prvky, včetně nájezdových ramp, madel a osvětlení.

Zajistěte dostatečný prostor pro důstojné použití „asistence“ pro osoby, které potřebují pomoc při použití toalety.

Potíže s likvidací odpadu

Pokud mají starší osoby problém s mobilitou, může být odpad odhozen mimo obydlí a hromadit se ve velkém množství, což může být zdraví ohrožující.

Vytvořte komunitní podpůrné sítě, které pomohou lidem v domácnosti nakládat s odpadem. Spolupracujte přitom také s místní samosprávou nebo vedením táborů.

Výživa

Nekontrolovaná podvýživa

Starší lidé nejsou nikdy zahrnuti do průzkumů výživy a zřídka jsou vyšetřováni na podvýživu.

V krizových situacích, kdy dochází k vysídlení, organizujte systematický screening starších osob ve střediscích pomocí pásek MUAC. V ostatních případech se snažte zapojit starší osoby do průzkumů výživy. Vyškolte komunitní zdravotnické pracovníky, aby aktivně zjišťovali podvýživu u starších lidí prostřednictvím průběžného screeningu pomocí pásek MUAC. Ve všech případech buďte citliví.

Neléčená podvýživa

Programy selektivní výživy pro nutriční rehabilitaci zřídka zahrnují podvyživené dospělé osoby.

Zařadte podvyživené starší osoby do programů doplňkové a terapeutické výživy. Program CMAM (komunitní léčba akutní podvýživy) lze rozšířit i na starší osoby.

Vyškolte zdravotnické pracovníky v komunitách, aby dokázali rozpoznat a řešit akutní podvýživu starších lidí a aby poskytovali osvětu v oblasti výživy.

Zajistěte, aby těžce podvyživení starší lidé byli odesláni do nejbližší nemocnice k vyšetření.

Zdraví

Větší náchylnost ke špatnému zdravotnímu stavu nebo zranění

Špatný zdravotní stav a snížená pohyblivost zvyšují v krizových situacích riziko vážných zranění a onemocnění. Dokonce i běžné fyzické změny spojené se stárnutím, které nemusí výrazně zhoršovat každodenní fungování, jako je snížená pohyblivost a zhoršený zrak, mohou v krizové situaci výrazně znemožnit fungování.

Zajistěte, aby starší lidé byli zahrnuti do hodnocení zdravotního stavu.

Zajistěte, aby byly starším lidem urychleně zpřístupněny pomůcky pro mobilitu a adaptační zařízení, které byly během krize ztraceny nebo poškozeny, aby je jejich postižení výrazně neomezovala.

Potíže s přístupem ke zdravotním službám

Starší lidé mají ztížený přístup k centralizovaným místům pro poskytování pomoci a služeb. Komunitní zdravotnické programy často starší lidi vylučují.

Problémem pro starší lidi může být také finanční dostupnost.

Využívejte komunitní zdravotnické pracovníky k identifikaci starších lidí, kteří se nemohou dostat na zdravotnická pracoviště. Zvažte buď poskytování domácí péče, nebo přepravu za účelem návštěvy zdravotnického střediska nebo nemocnice. Často je nutné zajistit, aby starší osobu někdo doprovázel.

Vyškolte komunitní zdravotnické pracovníky, kteří budou starším lidem poskytovat zdravotní osvětu v oblasti zdravého stárnutí a školit je v soběstačnosti týkající se jejich chronického onemocnění.

Podpořte bezplatný přístup ke zdravotní péči pro starší osoby: bezplatná hospitalizace, konzultace, laboratorní vyšetření a léky na primární a sekundární úrovni.

Nevhodné zdravotní služby

Pokud je zdravotní péče dostupná, zaměřuje se zpravidla téměř výhradně na přenosné nemoci, kterými jsou starší lidé více ohroženi. Zřídka se však berou v úvahu neinfekční, chronické nemoci, které se starších lidí týkají především.

Zajistěte, aby pohotovostní lékárníčky obsahovaly léky na léčbu chronických onemocnění, zejména vysokého krevního tlaku a cukrovky.

Zajistěte, aby byli starší lidé identifikováni jako osoby s vyšším rizikem přenosných nemocí, zejména v případě výskytu epidemie.

Zvažte dostupnou paliativní péči, která starším lidem umožní důstojnou smrt.

Zajistěte, aby byly v prvních dnech pobytu poskytnuty vhodné pomůcky pro mobilitu a adaptační zařízení (např. brýle a naslouchátka).

Potíže s přístupem k psychologické péči a podpoře

Ztráta majetku způsobuje psychický šok. Ztráta dětí, příbuzných a přátel je velkou zkouškou. Zotavení je pomalý a náročný proces. Starší lidé mají k dispozici jen velmi málo psychologické péče a podpory.

Zapojte starší lidi do psychosociálních aktivit.

Prozkoumejte způsoby, jak zvýšit mezigenerační a komunitní podporu.

Umožněte starším lidem zapojit se do společenských rituálů, jako jsou pohřby, které jim umožní truchlit a započít proces emocionálního zotavení.

Zotavení

Vyloučení z projektu na obnovu a zajištění obživy

Starší lidé jsou často systematicky vylučováni z rehabilitačních programů, jako je distribuce osiva a náradí, peněz a potravin za práci, mikroúvěry, peněžní převody a školení dovedností. I v případech, kdy starší lidé organizují vlastní projekty, je pro ně obtížné získat finanční nebo jiné prostředky.

Zajistěte, aby údaje shromážděné během procesu registrace pro rehabilitační/životní aktivity byly rozděleny podle pohlaví a věku, včetně alespoň jedné kategorie „starší lidé, 60+“. Pokud je to možné, porovnejte tyto údaje s celkovým sčítáním obyvatelstva, které je příjemcem podpory, a hledejte nesrovnalosti.

Dbejte na to, aby si komunity a humanitární subjekty uvědomily, jaký přínos mohou starší lidé mít.

Nemožnost vydělat si na živobytí

V krizových situacích může být zajištění příjmu mimořádně obtížné a jen málo zemí postižených humanitární krizí má zpočátku systém starobních důchodů.

Pomozte starším lidem získat přístup k mechanismům sociální ochrany (starobní, invalidní, vdovský důchod), zejména prostřednictvím právní a administrativní podpory.

Základní zdroje

Dokument	Vydavatel	Poznámky
Need to Know Guidance Series, Volume III – Working with Older Persons in Forced Displacement	UNHCR 2011	Starší uprchlíci čelí při vysídlení zvláštním výzvám a mají specifické potřeby. Je důležité, aby UNHCR zajistilo, že práva starších osob, kterých se to týká, budou naplňována bez diskriminace. Úřady musí porozumět situaci starších osob, o které se starají. Tato poznámka poskytuje pracovníkům návod k řadě otázek při práci na plnění těchto povinností.
A Study of Humanitarian Financing for Older People	HelpAge International 2012	Studie našla značný nepoměr mezi potřebami starších lidí jako zranitelné skupiny a humanitární pomocí, která je financována za účelem uspokojení těchto potřeb. V návrzích je stále minimum odkazů na starší lidi ve srovnání s odkazy na jiné zranitelné skupiny.
Sex and Age Matter	Tufts University 2011	Studie nenašla téměř žádné zdokumentované a zveřejněné případy, kdy by vedoucí agentury v rámci pěti zkoumaných sektorů řádně shromažďovaly data rozdělená podle pohlaví a věku, analyzovaly tato data v souvislostech, využily tato zjištění k ovlivnění programování a poté prováděly řádné monitorování a evaluace, aby zjistily dopad na programování.
What do older people need in emergencies? The experience in the Philippines after Typhoon Ketsana	HelpAge International 2010	Studie zjišťuje základní potřeby a problémy starších lidí v mimořádných situacích; míru účasti starších lidí na nouzových a záchranných službách poskytovaných vládními a dobrovolnickými organizacemi; úroveň porozumění starších lidí současným politikám a zákonům vládních jednotek a agentur, které se zabývají potřebami starších lidí v mimořádných situacích (místní vyhlášky); strategie a mechanismy zvládnání problémů starších lidí při řešení jejich potřeb a problémů v mimořádných situacích.
Older People and Effective Disaster Risk Reduction	HelpAge International 2010	Sdružení starších osob (Old People Associations) na Filipínách neocenitelně přispívají k bezpečnosti komunity prostřednictvím připravenosti na katastrofy.
Older People and Humanitarian Financing	HelpAge International 2010	Zlepšení uznání zranitelných skupin, zejména starších osob, v rámci konsolidovaného odvolacího řízení.
Protecting and Assisting Older People in Emergencies	ODI 2005	„Referenční dokument“ o stárnutí a humanitární činnosti.

Dokument	Vydavatel	Poznámky
Addressing the nutritional needs of older people in emergency situations: ideas for action	HelpAge International 2001	Dokument se zabývá otázkami výživových požadavků starších osob a zkoumá je ve světle současných nouzových potravinových a výživových intervencí. Poskytuje také předběžný rámec pro navrhování intervencí v oblasti nouzové výživy pro účely přezkoumání.
Older People in Disasters and Humanitarian Crises	HelpAge International 2000	Tyto pokyny pro osvědčené postupy jsou založeny na novém rozsáhlém výzkumu z Asie, Afriky, Evropy a Ameriky a na dlouholetých zkušenostech s katastrofami po celém světě. Jejich cílem je pomoci humanitárním organizacím uspokojit zvláštní potřeby starších lidí v mimořádných situacích.
Guidance on Including Older People in Emergency Shelter Programmes	IFCR, HelpAge International	Vhodné bydlení pro seniory je zásadní pro zajištění důstojného života. Při řízení programu bydlení je nezbytné identifikovat a řešit potřeby zranitelných starších osob a zapojit je do rozhodování, aby byla přijímána rozhodnutí odpovídající jejich věku.
Humanitarian Action and Older Persons	IASC 2008	Zásadní informace pro humanitární aktéry.
Older people in emergencies: Considerations for action and policy development	WHO 2008	Cílem této analýzy je: (1) poukázat na faktory, které mají zvláštní vliv na starší lidi v mimořádných situacích, zejména na zdravotní problémy; (2) navrhnout strategii pro zvýšení povědomí o starších lidech v mimořádných situacích; a (3) doporučit politiky a postupy, které by tyto aspekty řešily.

Národní institut SYRI je virtuální vědecký hub, který sdružuje odborníky z Masarykovy univerzity, Univerzity Karlovy a ústavů Akademie věd ČR.

MUNI, Rektorát, Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno

www.syri.cz

info@syri.cz

Kontakt:

Lucie Vidovičová

Centrum pro výzkum stárnutí

Fakulta sociálních studií MUNI

<https://starnuti.fss.muni.cz/>

vidovicova@fss.muni.cz

Tel. 602 515 886

HelpAge International pomáhá starším lidem uplatňovat jejich práva, bránit se diskriminaci a překonávat chudobu, aby mohli vést důstojný, bezpečný, aktivní a zdravý život.

HelpAge International PO Box 70156

Londýn WC1A 9GB, Velká Británie

Tel. +44 (0)20 7278 7778

Fax +44 (0)20 7713 7993

www.helpage.org

info@helpage.org